

Pathologisch liegen

Ieder mens heeft weleens een leugentje verteld. Volwassenen wenden bijvoorbeeld leugens aan om het zichzelf gemakkelijker te maken in bepaalde sociale situaties. Zo pakt u een boodschap even wat mooier in, omdat u weet dat een al te directe uiting van uw mening niet in goede aarde zal vallen. En, wanneer de ober in een restaurant vraagt hoe het met u gaat, antwoordt u ook 'goed', los van hoe u zich voelt.

Tekst: Milangela Plate

Dergelijke gevallen worden over het algemeen omschreven als een leugentje om bestwil, een leugentje om iemand niet te kwetsen of om ergens onderuit te komen. We zouden kunnen zeggen dat deze leugens een sociale functie hebben. Bij pathologisch liegen of ziekelijk liegen ligt dat anders.

Pathologisch liegen

Iemand die pathologisch liegt is constant geneigd om gefantaseerde gebeurtenissen te presenteren als de waarheid. Dat kan extreme vormen aannemen. Zoals bij een man wiens vriendin de relatie verbreekt nadat alle leugens die hij aan haar en haar ouders vertelde uitkwamen. Zijn hele leven had hij bij elkaar gelogen. Hij had geen werk meer, maar hield dit voor zijn omgeving verborgen en vertelde aan zijn partner dat hij een hoge functie bekleedde bij een farmaceutisch bedrijf. In werkelijkheid ging hij elke dag rondrijden in zijn auto en bleef hij overnachten in hotels om zijn leugens te kun-

nen staven. Om de kosten enigszins binnen de perken te houden overnachtte hij later zelfs in zijn auto. Ook had hij zijn vriendin wijsge maakt dat zijn ouders in de Verenigde Staten woonden en daar hoge functies bekleedden in de zakenwereld.

Het voorbeeld illustreert dat het leven van de pathologische leugenaar van leugens aan elkaar hangt. Met zijn overtuigingskracht en uiterlijke schijn van oprechtheid en overtuigingskracht weet een pathologische leugenaar steeds zeer aannemelijke verklaringen te geven voor de vele gaten en tegenstrijdigheden in zijn verhalen. Deze leugens worden meestal herhaald gedurende een periode van jaren, waarbij ze uitmonden in een levensstijl.

Pathologische leugenaars zijn zich goed bewust van hun leugens en zijn niet bang dat hun leugens zullen uitkomen. Ze zijn er aan gewend dat ze met hun verhalen weggomen. Het liegen gaat hen gemakkelijk af en bezorgt de pathologische

leugenaar geen vervelend gevoel, maar juist een gevoel van macht. Zoals een pathologische leugenaar het verwoordde: "Liegen is een machtsmiddel. Met liegen kan je de wereld aanpassen, vervormen, kneden naar jouw wens. Dat werkt verbluffend."

Mensen die pathologisch liegen zijn doorgaans heel charmant en zijn in staat om met veel overtuigingskracht leugens te vertellen. Ze hebben vaak een goed geheugen en onderhouden veelal oppervlakkige contacten, die vaak wisselen. Op die manier is het gemakkelijker om de schijn op te houden. Desondanks stapelen zich door de jaren heen steeds meer problemen op in het leven van

de pathologische leugenaar, die door het liegen worden veroorzaakt, bijvoorbeeld relatieproblemen, problemen op het werk, faillissement en gedwongen verhuizingen.

Redenen

De reden waarom mensen pathologisch liegen is niet eenvoudig aan te geven. De één liegt om zich beter voor te doen, of interessanter, rijker, intelligenter. Vanuit onzekerheid of de behoefte aan aandacht creëren zij met leugens een meer aantrekkelijke identiteit. De ander liegt puur om er zelf beter van te worden. Bij weer een ander kan er sprake zijn van een impulscontrolestoornis, waardoor hij zijn impuls om te liegen moeilijk

kan beheersen. Daarnaast zijn er mensen bij wie een persoonlijkheidsstoornis aan het pathologisch liegen ten grondslag ligt, zoals bij een Antisociale Persoonlijkheidsstoornis. In dat geval ziet betreffende persoon de consequenties van het liegen niet in.

Pseudologica Fantastica

Pathologisch liegen en Pseudologica Fantastica worden vaak met elkaar verward. In tegenstelling tot een pathologische leugenaar beseft de persoon met Pseudologica Fantastica niet dat wat hij vertelt niet waar is. Hij beleeft zijn verhaal als een herinnering die werkelijk heeft plaatsgevonden. Een voorbeeld van een geval van

Pseudologica Fantastica is een in zijn carrière gefrustreerd persoon, die zich inbeeldde van allerlei vorsten en koningen af te stammen. Hiervoor zette hij zelfs een hele stamboom in elkaar. Vaak wijken de herinneringen enorm af van de werkelijkheid en dan kan het zelfs voorkomen dat de persoon bijvoorbeeld denkt dat hij een genie is en talloze boeken geschreven heeft. Pseudologica Fantastica grenst aan een waandenkbeeld, waarbij iemand in een andere werkelijkheid leeft.

Pathologisch liegen zit diep in het karakter en het gedrag ingesleten. Soms is er sprake van een overlap tussen pathologisch liegen en

Pseudologica Fantastica. Dit gebeurt wanneer de schijnwereld die de pathologische leugenaars hebben opgebouwd zolang heeft voortgeduurd en zo sterk is geworden, dat ze zelf ook niet meer weten wat waar is en wat niet. Pathologische liegen is met psychotherapie te verhelpen, wanneer de client zelf ervoor kiest om een behandeling aan te gaan. In dat initiatief worden zij echter vaak belemmerd door een gebrek aan ziekte-inzicht.

Milangela Plate is psycholoog/gerontoloog. Email: milangela.plate@takecare.an